

หนึ่งจากมากมาย

โดย Dee Hock

ผู้แปล ศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์

คำนิยม

“เราต้องการวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิงถ้ามนุษยชาติจะอยู่รอดได้” ไอน์สไตน์

หนังสือ “หนึ่งจากมากมาย” โดย ดีฮ็อก เล่มนี้ คือ วิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง

วิถีคิดเก่าได้ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ต่างๆ ด้านเพิ่มขึ้นๆ จนถึงระดับมหวิกฤต (Great crisis) ทั้งทาง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม การเมือง และสถาบันทุกชนิด ซึ่งรวมแล้วต้องเรียกว่าวิกฤตอารยธรรม (Civilization crisis)

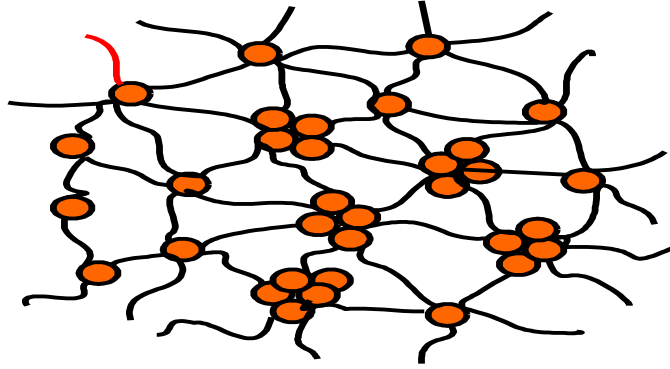
วิถีคิดเก่าเกิดจากจิตสำนึกเล็ก ไม่เห็นทั้งหมด จึงคิดแบบแยกส่วน วิถีคิดแบบแยกส่วนอย่างหนึ่ง คือ “คิดเชิงอำนาจ” เมื่อคิดเชิงอำนาจก็คิดแบบแนวตั้งจากบนลงล่าง หรือ top down ทุกหนทุกแห่งล้วนคิดและทำแบบท็อปดาวน์ เช่น พ่อแม่กับลูก ครูกับนักเรียน ผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงานในองค์กรหรือสถาบันต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางการเมือง ราชการ การศึกษา หรือศาสนา ซึ่งอาจแสดงด้วยแผนภาพข้างล่างนี้

สถาบันในวิถีคิดเก่าล้วนเป็นแนวตั้งที่ใช้อำนาจจากบนลงล่าง

ดี ฮ็อก เป็นลูกคนจนในรัฐยูตาห์ ของสหรัฐอเมริกา เขาไม่มีโอกาสเรียนมหาวิทยาลัย แต่ชอบอ่านหนังสือและสังเกตรรรมชาติ เมื่อเขาทำงานในบริษัทหลายแห่ง เขาพบว่าองค์กรเหล่านั้นล้วนใช้อำนาจจากบนลงล่าง ไม่เหมือนกับธรรมชาติที่เขาสังเกตมา ในองค์กรที่ใช้อำนาจเหล่านี้ผู้คนมีพฤติกรรมเบี่ยงเบน ไม่มีความสุข ไม่เรียนรู้และสร้างสรรค์ ทำให้เขาได้ข้อสรุปว่า ความล้มเหลวเชิงสถาบัน (Institutional failure) นำไปสู่วิกฤตการณ์ต่างๆ ของมนุษย์

ดี ฮ็อก จากเด็กยากจนที่ไม่ได้เข้าเรียนมหาวิทยาลัย กลายมาเป็นผู้ก่อตั้งและซีอีโอคนแรกของธุรกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลก คือ Visa ซึ่งมีธนาคารและบริษัทเป็นหมื่นๆ แห่ง เข้ามาเชื่อมโยงกันเป็นเครือข่าย ในเครือข่ายวิชานี้เป็นความสัมพันธ์ทางราบ ที่ไม่มีใครมีอำนาจเหนือใคร ตามแผนภาพข้างล่าง ทุกหน่วย

สถาบันในวิถีคิดใหม่ เป็นความสัมพันธ์ทางราบ เป็นเครือข่ายไม่มีใครมีอำนาจเหนือใคร เข้ามาสัมพันธ์กันด้วยความสมัครใจ มีอิสระที่จะคิดเองตัดสินใจเอง เข้ามาสัมพันธ์ด้วย การเรียนรู้และเกิดประโยชน์ร่วมกัน จึงมีความสุข และความคิดสร้างสรรค์สูง มีความเชื่อถือไว้วางใจกัน (Trust) จึงมีความสูงส่งทางจิตวิญญาณ ดี ฮ็อก ได้บัญญัติศัพท์ใหม่เรียกองค์กรชนิดนี้ว่า **chaordic** มาจากคำว่า **chaos** (โกลาหล ไร้ระเบียบ) บวกกับคำว่า **order** (มีระเบียบ) คือเมื่อไม่มีใครควบคุม เมื่อเริ่มต้นจึงโกลาหล แต่ต่อมามันจัดระเบียบลงตัวของมันเอง เป็นการก่อระเบียบขึ้นด้วยตัวเอง (**self-organization**)

ดี ฮ็อก เป็นคนถ่อมตัว และดูจิต หรือด้านในของตัวเองตลอดเวลา ดังที่เขาเรียกความคิดของเขาว่า เจ้าลิงแก่ (**Old monkey mind**) ในตัวเขามีสัตว์ร้ายอยู่ ๔ ตัว เช่น อตถา ความโลภ ความอิจฉา ที่เขาต้องคุมตลอดเวลาว่ามันออกมาเพ่นพ่านในเวลาเขาคิด พูด หรือทำอะไรหรือไม่ ข้อเขียนของเขาจึงประกอบด้วยธรรมะอันลึกซึ้ง ถ้าผู้อ่าน อ่านด้วยความละเอียดและไตร่ตรอง จะเกิดวิถีคิดใหม่ ธรรมะของดี ฮ็อก เหมือนธรรมะแบบพุทธ แต่แตกต่างกันไม่ใช่ธรรมะแบบลอยตัวเหมือนชาวพุทธส่วนใหญ่ แต่เป็นธรรมะในบริบทความเป็นจริงในสังคม

ความเป็นจริงนั้นคือ สถาบันทั้งหมดกำลังล้มเหลว อารยธรรมปัจจุบันกำลังล่มสลายมนุษยชาติจะอยู่รอดได้ต้องมีวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง หนังสือเล่มนี้คือวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง เชิงสถาบันและสังคม จึงมีค่ายิ่ง ต้องขอขอบคุณศิริพงษ์ วิทยวิโรจน์ที่มีวิริยะอุตสาหะอย่างแรงกล้า แปลหนังสือแห่งยุคสมัยเล่มนี้ให้เป็นสมบัติทางปัญญาของคนไทย